

Metodika č. 1211
**Stanovení dopadu sazeb a degresivity plateb v oblastech čelících
přírodním a jiným specifickým omezením na potřebu finančních
prostředků**

Praha prosinec 2014

**Metodika stanovení dopadu sazeb a degresivity plateb v oblastech
čelících přírodním a jiným specifickým omezením na potřebu
finančních prostředků**

*Zpracovaná za podpory na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace
(Rozhodnutí RO0914) v rámci řešení interního výzkumného projektu ÚZEI č.1278
Problematika méně příznivých oblastí v novém programovém období*

Zpracoval: Ing. Marie Štolbová, CSc., Ing. Martin Hruška ,
podíl řešitelů na vypracování metodiky je 50:50%

Oponenti:

Ing. Zuzana Pacáková, Ph.D., Katedra statistiky, ČZÚ v Praze

Ing. Petra Dvořáková, Odbor environmentálních podpor PRV, MZe ČR

I) Cíl metodiky

Cílem metodiky je vypracovat postup stanovení indikativní potřeby finančních prostředků na opatření „Platby v oblastech čelících přírodním a jiným specifickým omezením“ při různých variantách nastavení vstupních podmínek. V případě omezeného objemu finančních prostředků umožní stanovit takovou kombinaci vstupních podmínek opatření, která při svém zavedení vyžaduje daný objem finančních prostředků.

II) Vlastní popis metodiky

V programovém období 2014 – 2020 se podstatně mění a v jeho průběhu budou dále měnit podmínky opatření „Platby v oblastech čelících přírodním a jiným specifickým omezením“ Programu rozvoje venkova (dále používána vžitá zkratka LFA – Less favoured areas). V rámci zemí EU dojde k redefinování „Ostatních“ LFA (O), aktualizaci sazeb kompenzačních plateb pro jednotlivé oblasti, v ČR se mění definice oprávněné plochy pro platby z plochy travních porostů na veškerou zemědělskou půdu a to od roku 2015 pro horskou oblast (H) a oblasti se specifickými omezeními (S) a od roku 2018 i pro oblast „Ostatní“ LFA. Zavádí se rovněž postupné snižování sazeb LFA plateb pro LFA plochy farmy, přesahující stanovené prahy (tzv. degresivita plateb). Pro programové období 2014 - 2020 byl Komisí EU stanoven objem finančních prostředků z rozpočtu EU, určených do Programů rozvoje venkova (PRV) jednotlivých členských zemí. Danou částku pak příjemci rozdělují mezi jednotlivá opatření PRV.

Podle článku 31 „Platby pro oblasti s přírodními či jinými zvláštními omezeními“ Nařízení EP a Rady č. 1305/2013 podle odst. 1 se platby poskytují ročně na hektar zemědělské plochy s cílem poskytnout zemědělcům plnou nebo částečnou kompenzaci za dodatečné náklady a ušlé příjmy v souvislosti s omezeními zemědělské produkce v dotyčné oblasti. Z daného vyplývá, že míra kompenzace závisí na rozhodnutí dané země mimo jiné s ohledem na rozpočtové možnosti. V tomtéž článku podle odstavce 4 jsou členské státy povinny zajistit postupné snižování plateb po překročení určené prahové úrovně plochy jednotlivých podniků, která bude vymezena v programu (PRV). Fiche 21 stejně jako pozdější aktualizované dokumenty Komise k opatření podle článku 31 jako modelový příklad uvádějí systém, při němž je 100 % úhrady poskytováno na prvních 0 - X hektarů farmy, 80% platby je poskytnuté na další X - Y hektarů, 50 % je poskytováno na Y - Z hektarů a žádná platba na zbývající část výměry farmy, při čemž průměrná platba nesmí klesnout pod 25 EUR na ha.

Pokud jde o stanovení prahových hodnot těchto výměr, zůstává v kompetenci členských států a jejich volba by měla být odůvodněna a podložena důkazy.

Z dosavadní praxe zemí EU je patrné, že i volba prahů a stupňů degresivity do značné míry závisí na rozpočtových možnostech programů, jak vyplývá z diametrálně odlišných přístupů jednotlivých zemí jak co do volby prahů, tak co do procentického snižování sazeb. Příklady dosavadní praxe uvádí tabulka.

Tab.1 – Příklady užití postupného snižování sazeb v dosavadní praxi u vybraných zemí EU.

Země EU	Modulace sazeb						Plocha bez nároku na platbu
Francie	Práh	do 25 ha		25 - 50 ha			nad 50 ha
	Sazby	110%		100%			0
Švédsko	Práh	do 90 ha		nad 90 ha			není stanoveno
	Sazby	100%		50%			
Anglie	Práh	do 350 ha		351 - 700 ha			nad 700 ha
	Sazby	100%		50%			0
Lucembursko	Práh	do 60 ha		nad 60 ha			není stanoveno
	Sazby	100%		50%			
Polsko	Práh	do 50 ha	50 – 100 ha	100-300 ha			nad 300 ha
	Sazby	100%	50%	25%			0
Maďarsko	Práh	1-50,99	51-100,99	101-300,99	301-500,99	od 501	není stanoveno
	Sazby	100%	90%	80%	70%	50%	
Slovinsko	Práh	do 100 ha			nad 100 ha		není stanoveno
	Sazby	100%			50%		

Zdroj: PRV zemí EU na roky 2007-13

Co nejpřesnější odhad celkové potřeby finančních prostředků na opatření LFA je důležitým faktorem sestavení finančního plánu PRV. Způsob stanovení potřeby finančních prostředků na opatření LFA pro PRV 2007-13 byl poměrně jednoduchý. Stačilo zjistit celkový rozsah oprávněné plochy pro jednotlivé typy LFA za ČR a násobit je sazbou. Výstup zajistila firma, spravující LPIS (Land Parcel Identification System -System pro identifikaci pozemků). Korekce byla možná i na základě skutečnosti předchozích let, neboť změny oproti předchozímu programovému období byly minimální.

V programovém období 2014 -2020 se sazba na každém konkrétním půdním bloku bude lišit nejen v závislosti na typu a subtypu LFA a rovněž nestačí znát jen velikost oprávněné plochy podniku. Výše platby LFA pro určitý půdní blok se bude lišit v závislosti na počtu jednotlivých typů a subtypů LFA na zemědělské půdě dané farmy, na pořadí těchto subtypů v závislosti na výši sazby, ve kterém jsou bloky řazeny do jednotlivých intervalů

degresivity, na úrovni prahů pro degresivitu sazeb, na výši základní sazby pro daný subtyp v kombinaci s procentem snížení této sazby, připadající na daný půdní blok podle podmínek dané farmy.

Byla zpracována metodika, zahrnující výše uvedené skutečnosti do celkových propočtů finančního dopadu navrhovaných podmínek pro opatření LFA a zejména umožňující modelovat dopady různých variant sazeb, prahů a stupňů degresivity na celkovou potřebu prostředků na financování opatření. Základní stavební jednotkou této metodiky stanovení objemu finančních prostředků je farma evidovaná v LPIS a farmou obhospodařované půdní bloky podle katastrálních území. Vstupními daty je seznam katastrálních území s přiřazenými typy LFA podle v daném momentu zvažovaného vymezení LFA. Nutno znát relace navrhovaných základních sazeb plateb LFA mezi těmito typy LFA (pro řazení bloků do intervalů degresivity) a u prověřované varianty navrhované prahy pro degresivitu plateb. Proměnnými jsou základní sazby plateb pro jednotlivé typy LFA a míra snížení sazeb v procentech pro jednotlivé intervaly výměr oprávněné plochy farmy.

Pro každou farmu (po vyloučení farem s výměrou nižší než stanovená minimální výměra) lze stanovit příjem plateb LFA za daných určených podmínek podle vzorce:

$$fDpLFA_f = \sum_{i,j} zpLFA_{i,j} \cdot S_i \cdot D_j$$

Kde:

zpLFA_{ij} i,j-tá část výměry oprávněné plochy farmy v ha
i typ, subtyp LFA2014 v řazení od typu s nejvyšší po typ s nejnižší sazbou
j j-tá prahová výměra pro snížení sazby
S_i stanovená sazba pro i-tý typ (subtyp) LFA
D_j index snížení sazby pro j-tý stupeň výměry pro degresivitu plateb LFA2015

Sumarizací ploch zpLFA_{ij} všech farem lze vytvořit následující matici: Základem je výměra z. p. farmy v příslušném LFA i1 až in a její zařazení do intervalu degresivity j1 až jn

LFA typ	Interval pro snížení sazby					
	j1	j2	j3	j4	...	jn
i1	zpi1j1	zpi1j2	zpi1j3	zpi1j4	...	zpi1jn
i2	zpi2j1	zpi2j2	zpi2j3	zpi2j4		zpi2jn
i3	zpi3j1	zpi3j2	zpi3j3	zpi3j4		zpi3jn
i4	zpi4j1	zpi4j2	zpi4j3	zpi4j4		zpi4jn
i5	zpi5j1	zpi5j2	zpi5j3	zpi5j4		zpi5jn
i6	zpi6j1	zpi6j2	zpi6j3	zpi6j4		zpi6jn
i7	zpi7j1	zpi7j1	zpi7j1	zpi7j1		zpi7jn
in	zpinj1	zpinj2	zpinj3	zpinj4		zpinjn

Pro každý prvek této matice je stanovena potřeba finančních prostředků po dosažení proměnných kterými jsou:

1. Základní sazba platby LFA pro jednotlivé typy LFA $i1$ až in v řazení od nejvyšší sazby po sazbu nejnižší ($S1$ až Sn)
2. Stupeň snížení sazeb plateb LFA pro daný interval výměry oprávnění plochy farmy, vyjádřený indexem od 1 v případě neuplatnění degresivity po 0 v případě ploch bez nároku na platby ($D1$ až Dn)

Vytvořeny a uživatelům předány byly soubory Excel umožňující ověřování jednotlivých návrhů podmínek opatření LFA na výši potřeby prostředků na jeho financování. Prvky základní matice jsou pomocí proměnných převedeny na Kč.

Schéma modelu, vytvořeného pomocí této metodiky:

		ř1	ř2	ř3	ř4	ř..	řn
Proměnné		D1	D2	D3	D4		Dn
sl1	S1	$(zpi1j1)*S1*D1$	$(zpi1j2)*S1*D2$	$(zpi1j3)*S1*D3$	$(zpi1j4)*S1*D4$...	$(zpi1jn)*S1*Dn$
sl2	S2	$(zpi2j1)*S2*D1$	$(zpi2j2)*S2*D2$	$(zpi2j3)*S2*D3$	$(zpi2j4)*S2*D4$		$(zpi2jn)*S2*Dn$
sl3	S3	$(zpi3j1)*S3*D1$	$(zpi3j2)*S3*D2$	$(zpi3j3)*S3*D3$	$(zpi3j4)*S3*D4$		$(zpi3jn)*S3*Dn$
sl4	S4	$(zpi4j1)*S4*D1$	$(zpi4j2)*S4*D2$	$(zpi4j3)*S4*D3$	$(zpi4j4)*S4*D4$		$(zpi4jn)*S4*Dn$
sl5	S5	$(zpi5j1)*S5*D1$	$(zpi5j2)*S5*D2$	$(zpi5j3)*S5*D3$	$(zpi5j4)*S5*D4$		$(zpi5jn)*S5*Dn$
sl6	S6	$(zpi6j1)*S6*D1$	$(zpi6j2)*S6*D2$	$(zpi6j3)*S6*D3$	$(zpi6j4)*S6*D4$		$(zpi6jn)*S6*Dn$
sl7	S7	$(zpi7j1)*S7*D1$	$(zpi7j2)*S7*D2$	$(zpi7j3)*S7*D3$	$(zpi7j4)*S7*D4$		$(zpi7jn)*S7*Dn$
sln	Sn	$(zpinj1)*Sn*D1$	$(zpinj2)*Sn*D2$	$(zpinj3)*Sn*D3$	$(zpinj4)*Sn*D4$		$(zpinjn)*Sn*Dn$
		$\Sigma sl1:sln$	$\Sigma sl1:sln$	$\Sigma sl1:sln$	$\Sigma sl1:sln$	$\Sigma sl1:sln$	$\Sigma sl1:sln$
							$\Sigma ř1:řn$

$\Sigma ř1:řn$ je hledaným výsledkem ověřované varianty

III) Srovnání novosti postupů

Postup, uvedený v metodice je nový, neboť podmínky, pro které byla metodika vytvořena, budou platit až k roku 2015.

IV) Uplatnění certifikované metodiky

Metodika je určena pro zpracovatele a předkladatele Programu rozvoje venkova ČR tj. zejména pro Odbor environmentálních podpor PRV a jeho prostřednictvím pro Odbor Řídící

orgán PRV Ministerstva zemědělství ČR. Metodika bude uplatněna v období let 2014 až 2018 při novém stanovení vstupních podmínek opatření „Platby v oblastech čelících přírodním a jiným specifickým omezením“ a posléze v souvislosti s redefinicí rozsahu „Ostatních“ LFA s termínem dokončení do roku 2018 Podle specifických zadání Odboru environmentální politiky byla na základě předkládané metodiky již zpracována a předána řada variací základních matic pro variantní výpočty potřeby finančních prostředků.

V) Ekonomické aspekty

Uplatněním metodiky dochází k úspoře nákladů za služby firem, spravujících LPIS. Výdaje za zpracování jednoho výstupu z databáze LPIS činily 16 tis. Kč. Za předpokladu, že jedna matice slouží k ověření cca pěti variant proměnných, úsporu prostředků v tomto případě lze vyčíslit v částce 240 tis. Kč a s každou prověřovanou variantou úspory rostou. Do konce roku 2017 vyvstane potřeba dalších úprav opatření LFA v souvislosti s redefinicí „Ostatních“ LFA. Využitím metodiky dojde opět k úsporám podobného rozsahu. Nepřímým ekonomickým efektem je úspěšnější čerpání prostředků z fondů EU díky zrealnění odhadu jejich potřeb.

VI) Seznam použité a související literatury

Nařízení Evropského parlamentu a rady č. 1305/2013 o podpoře pro rozvoj venkova z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EZFRV) a o zrušení nařízení Rady(ES) č 1698/2005; <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:347:0487:0548:cs:PDF>

Evropská komise (2012): CAP-REFORM, Fiche No 21, Areas with constraints http://www.parlament.gv.at/PAKT/EU/XXIV/EU/08/12/EU_81221/imfname_10028865.pdf

Evropská komise (2014) Measure fiche Payments to areas facing natural or other specific constraints; Measure 13, March 2014. http://www.agricoltura.regione.campania.it/PSR_2014_2020/pdf/Art31.pdf

IEEP (2006): An evaluation of the Less Favoured Area measure in the 25 member states of the European Union. Report for DG AGRI. Institute for European Environmental Policy London, on http://ec.europa.eu/agriculture/eval/reports/lfa/full_text_en.pdf

VII) Seznam publikací, které předcházely metodice

Štolbová a kol.(2007): Problematika méně příznivých oblastí. Výzkumná studie v rámci projektu NAZV QF3082, VÚZE Praha, ISBN 978-80-86671-47-5

Štolbová, M. (2006). Méně příznivé oblasti pro zemědělství v ČR a EU. Výzkumná studie VÚZE. Dostupné z <http://www.uzei.cz/left-menu/publikacni-cinnost/studie/2006/studie085-.pdf>

Štolbová, M. a kol. (2011): Podpory pro podniky v méně příznivých oblastech (posouzení efektů variant podpor pro podniky v méně příznivých oblastech). Tématický úkol č. 40 (4213). Praha: ÚZEI, 2011, 79 s.

Štolbová, M. a kol (2012): Podpory pro podniky v méně příznivých oblastech. Tématický úkol č. 7(4213). Praha: ÚZEI, 2013, 151 s.

Štolbová, M. a kol. (2012): Hospodaření zemědělců v oblastech s přírodními omezeními po vstupu ČR do EU. Výzkumná studie. Praha: ÚZEI, 2013, 118 s. ISBN 978-80-86671-93-2

Štolbová, M., Kučera, J. (2013): Co může znamenat pro českou republiku nová definice méně příznivých oblastí . Praha: ÚZEI, 2013, 21 s.

Štolbová, M. a kol. (2013): Podpory pro podniky v méně příznivých oblastech. Tématický úkol č. 7 (4213). Praha: ÚZEI, 2013

Štolbová, M. a kol. (2014): Problematika podpor pro méně příznivé oblasti. Závěrečná zpráva řešení IVP 1279 za rok 2013. Praha: ÚZEI, 2014, 82 s.